

Met dank aan het Ambassade Hotel

/Bloedverwanten

Jan en Jeroen Siebelink

"Toe maar, Jeroentje!" riep schrijver Jan Siebelink (nu 75) als hij bij de voetbalwedstrijden van zijn zoon stond te kijken. Hij gaf niet veel om het spel, maar bracht zijn zoon trouw naar de club. Jeroen (nu 44) schrijft erover in de inleiding van zijn boek *Voetbalgenen – vaders en zonen van Oranje*: "In gedachten verzonken dwaalde hij weg van het veld waarop ik speelde, wandelde door het sportcomplex, observeerde verwonderd de mensen langs de lijn." Het boek is net uit en werd lovend besproken in *Trouw* en *Het Parool*. "Mooi stuk," zegt Jan tegen Jeroen over de recensie in laatstgenoemde krant.

JAN SIEBELINK werd in 1938 geboren in Velp. Hij gaf Nederlandse en Franse les en studeerde in zijn vrije tijd Franse taal- en letterkunde. In 1975 verscheen zijn eerste verhalenbundel, *Nachtschade*. Sindsdien publiceert hij bijna jaarlijks een boek. In 2002 kreeg hij de Ferdinand Bordewijk Prijs voor *De overkant van de rivier*. In 2005 won hij de AKO Literatuurprijs voor *Knielen op een bed violen*. Zijn meest recente roman is *Daniël in de Vallei*. Jan Siebelink is getrouwd met Gerda van der Haas en woont in Ede. Samen hebben ze drie kinderen en zes kleinkinderen.

JEROEN SIEBELINK werd in 1968 geboren in Dieren. Hij studeerde economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Sinds 2001 werkt hij als freelance journalist voor divers bladen, waaronder *Trouw*, *Vrij Nederland*, *de Volkskrant*, *De Groene Amsterdammer* en *Quote*. In 2008 verscheen zijn eerste boek *De voetbalbelofte*. Het vierde, *Voetbalgenen – Vaders en zonen van Oranje*, is net uit. Jeroen is getrouwd met Frederike Rip, woont in Amsterdam en heeft twee zonen.

We zitten in de bibliotheek van het statige Ambassade Hotel aan de Amsterdamse Herengracht. Hier gaf Jan zes jaar geleden ook al een interview aan *HP/De Tijd*. Het staat nog scherp op zijn netvlies. Wie het interview leidde (Hans Hoenjet), wie er nog meer bij waren (Désanne van Brederode en Nicolaas Matsier), waar het over ging (de verklaring van het overrompelende succes van *Knielen op een bed violen*, in zijn geval, en het a-modieuze decor dat desondanks de huidige tijdgeest ademt). "Ik kom hier graag, het leek me wel een geschikte locatie."

Terug naar Jeroens boek. Hij blijkt eenzelfde soort beeldende taal te gebruiken als zijn vader. "Ik las zijn boeken en leerde door zijn ogen naar de wereld te kijken," vertelt Jeroen. "En ik zag hoe hij die vervolgens op papier zette."

"Ik ben een gedetailleerd schrijver," zegt Jan. "De kleinste details maken een personage levend. Schrijven is vooral kijken, goed waarnemen. *Le bon Dieu est dans le detail*, zei Flaubert."

Jeroen krijgt vaak de vraag of het succes van zijn vader hem niet belemmert in zijn eigen schrijfbambitie. Jan heeft inmiddels 36 boeken gepubliceerd; van *Knielen op een bed violen* uit 2005 werden meer dan een half miljoen exemplaren verkocht. "Ik ben juist trots op wat mijn vader heeft bereikt," zegt Jeroen. "Zijn werk is soms een kompas, het kan me inspireren. Ik wil kijken of ik het zelf ook kan."

Jeroen werkt al sinds 2009 aan een roman. "Diverse versies zijn af, maar ik kreeg er niet de reacties op die ik had gehoopt. Ik moet eigenlijk helemaal opnieuw beginnen. Daar heb ik positieve energie voor nodig; ik wilde eerst iets doen dat me goed lag. Zo ben ik aan het voetbalboek begonnen. Dat was binnen een jaar af. De roman is de droom waar ik me nu aan wil zetten. Het thema is de vaderzoonrelatie; het gaat over een man die volledig wordt opgeslokt door zijn werk en daardoor zijn gezin verwaarloost. Ik kan me dat offer niet voorstellen. In mijn roman ga ik dat toch proberen." *Knielen op een bed violen* is gebaseerd op het verhaal van Jans vader, die op een dag een goddelijke openbaring kreeg en zich

aansloot bij een sekte. “Als zonen een boek over hun vader schrijven, mondt dat nogal eens uit in wraak,” zegt Jan. “Ze willen de vaderfiguur overstijgen. Maar ik wilde juist liefdevol over hem schrijven. Ik kon geen wraak nemen. En Jeroen ook niet... Hoop ik, haha.”

Jeroen: “Ik lees in zijn werk de liefde voor zijn vader. Zonder dat het sentimenteel wordt.”

Jan: “En zonder de afgrijselijke dingen te verzwijgen.”

Jeroen: “Mijn kinderen vormen ook een inspiratiebron. Ik onderzoek hoe ik hun geluk op het voetbalveld kan bewaken. Want daar wringt het nogal eens. Bovendien kom ik vaak op het voetbalveld. Pap, jij laat je ook inspireren door je directe omgeving.”

Jan knikt bevestigend. “Ik ben met twee broers opgegroeid,” zegt hij. “De middelste had ik aanvankelijk wel in *Knielen op een bed violen* meegenomen, maar later heb ik hem toch uit het verhaal gehaald. Hij had geen functie in het drama, omdat hij eigenlijk altijd optrad als de verzoener. Personages in mijn werk zijn niet altijd een-op-eenvertalingen van wie ze in het echt zijn. Ik verwerk er ook elementen in die niets met de werkelijkheid te maken hebben. Het gaat niet om de feiten, maar om de geest van de feiten.”

Jeroen: “Voor mijn roman is dat nu de uitdaging, ja.”

Jan, die naast het schrijven jarenlang de kost verdiende als leraar Nederlands en Frans, kruipt even terug in zijn rol als begeleider. “Ik vind dat je een steeds soepeler stijl hanteert. Je bent kaler aan het schrijven. Ik denk dat je een roman of novelle inmiddels aankunt. Mijn eerste verhaal, ‘Witte chrysanthen’, was heel barok, decadent en esthetisch. Mijn opzet was een soort naadloze verbinding te maken tussen de Franse literatuur en het Hollands realisme. Langzamerhand probeer je meer te zeggen met minder woorden. Dertig jaar later schreef ik *Knielen op een bed violen*, waarin dezelfde zinnestjes staan en dezelfde plantjes voorkomen als in ‘Witte chrysanthen’. Toch is het anders: opeens klopt het.”

Knielen op een bed violen heeft ontzettend veel losgemaakt: lezers kwamen in grote getale naar Siebelinks lezingen en voelden de noodzaak om over hun eigen verleden en geloofsworstelingen te vertellen. Ze wilden hem aanraken. Sommigen gingen zelfs met het boek in de hand op bedevaart naar het graf van Siebelinks vader. Alles om dichterbij die geschiedenis te kunnen komen. Jan herinnert zich een lezing in een afgeladen Libuïnuskerk in Deventer. “Ik kwam binnen en iedereen ging applaudisseren. Ik moest op een grote stoel gaan zitten, en daarna werd ik door een boekhandelaar ondervraagd. Wat ik zei was niet van belang, als ik maar iets zei. Ik was er verbaasd over: wat heb ik teweeggebracht?! Terwijl ik heel onzeker was toen ik het boek inleverde bij mijn uitgever. Je kunt een heel mooi verhaal bedenken, maar of het schoonheid oplevert, valt altijd pas achteraf te constateren.”

Jeroen: “Papa is opgegroeid in een onzekerder situatie dan ik. Dat zou kunnen verklaren dat hij nog steeds denkt dat het boek dat hij net af heeft niet goed is.”

Jan: ‘Ineens gleeed de mantel van het geloof van me af.’ Jeroen: ‘Ik heb een warme herinnering aan de zondagsschool.’

Jan: “Elke dag was er thuis onzekerheid: grote schuldenlasten, te weinig inkomen, dag en nacht werken. Dat heb ik als kind heel intens beleefd. Misschien draag ik dat wel mee. Dus als de uitgever een ingeleverd manuscript zou weigeren, zou ik dat best begrijpen. Terwijl Jeroen zou denken...”

“...dat kán niet!” vult Jeroen zelf aan. Behalve drie voetbalboeken heeft hij ook tal van kranten- en tijdschriftverhalen geschreven. “Als ik onverwacht kritiek krijg op mijn werk, dan kan ik daar niet tegen. Het voelt zo onterecht. Als kind ben ik altijd geprezen voor wat ik goed deed. ‘Mooie tekening, jongen!’ Als ik een artikel inlever, ben ik zeker van het eindproduct; dan kan ik niet geloven dat een ander er nog iets op aan te merken heeft. Nu we het er zo over hebben, bedenk ik dat een overeenkomst tussen ons is dat we een enorme wil hebben om iets te creëren. En dat we hard werken.”

Jan: “Je moet je talenten ontwikkelen.”

“Ik wist niet wat ik wilde doen na de middelbare school,” vertelt Jeroen. “Mijn ouders redeneerden: je bent goed in economie, misschien is dat het beste voor jou. Die studie heb ik gedaan, terwijl daar mijn hart niet lag. Ik vind het de minste tijd van mijn leven, al verdien ik er nu mijn boterham mee door erover te schrijven. Ik hoop dat mijn kinderen dichterbij hun talenten blijven.”

De ontkerkelijkheid geschiedde in huize Siebelink nogal plotseling, vertelt Jan. “Ik ben tot mijn 33ste nog met de kinderen naar de zondagsschool gegaan. Ik bracht ze weg en haalde ze op. Maar op een dag was het voorbij. Ik betrad de kerk in Ede. Het was vrij vroeg en het zonlicht viel mooi binnen. Ik stond voor de avondmaalstafel en heb daar overlegd met mezelf. Daarna ben ik de kerk uitgelopen en er nooit meer binnen geweest. Ik heb me laten uitschrijven. Metaforisch gezegd gleeed de mantel van het geloof ineens van mij af. Er werd niet meer aan tafel gebeden. Maar op bijzondere momenten vouw ik nog altijd mijn handen.”

Jeroen: “De omgeving is nu atheïstisch. Er wordt op een vrij platte manier over het geloof gedacht: het is waardeloos, onzin, ‘ze’ hebben kinderen misbruikt. Als je tegenwerpt dat de sociale betekenis van geloof iets moois is, net als compassie en naastenliefde, word je uitgelachen. Ik belijd het geloof niet dagelijks, maar houd er rekening mee dat er iets zou kunnen zijn. En ik heb een warme herinnering aan de zondagsschool, waar ik met mijn oudste zus graag naartoe ging.”

Jeroen: ‘Ik was een diefje vroeger. Het huis was te klein, maar ik stopte er niet mee.’ Jan: ‘Dat was het kwaad in jou.’

Jan: “O, dat hoor ik ook voor het eerst.”

Jeroen: “Op de voetbalclub was veel concurrentie, op de zondagsschool was het juist veilig en fijn. Er werd voorgelezen, je mocht tekeningen maken. Dat was van de ene op de andere dag afgelopen, want papa was van zijn geloof gevallen. Maar vloeken is nog steeds uit den boze; het gvd-woord, daar kan papa echt niet tegen. Dat heb ik ook. Ik moet slikken als mijn zoontjes zeggen dat ze God ‘faal’ vinden, kinderstraftaal voor ‘mislukking’. Pas zei er een ‘kankermongool’ tegen een vriendje. Onvoorstelbaar. Acht, negen jaar oud. Het kostte me veel geduld om uit te leggen wat die termen betekenen, maar ik heb het ze niet meer horen zeggen.”

Jeroen ziet een generatieverschil in hoe hij met zijn kinderen omgaat. “Ik praat veel meer met ze, stel voortdurend vragen en

ben bijna obsessief op zoek naar een probleem dat ik dan kan oplossen.”

Jan: “Ik ben geen coach geweest, maar meer een fan. Een volger van mijn kinderen. Een intuïtieve opvoeder: ga maar gewoon je gang.”

Jeroen: “Daar is ook veel voor te zeggen: je leert dingen zelf uit te zoeken.”

Jan: “Als iets uit de hand liep, dan zei ik er wel wat van.”

Jeroen: “Ik was een diefje vroeger. Ik kon het niet laten dingen te pikken uit de supermarkt of van school. Thuis liet ik dat trots zien: ‘Kijk pap, een pakje kauwgom! Zelf gevonden.’ Het huis was te klein, maar ik stopte er niet mee. Ik ging het juist stiekem doen, en heb dat jarenlang verborgen voor je gehouden. Ik werd er heel handig in.”

Jan: “Dat is het kwaad in jou.”

Jeroen: “Ik ben er uit mezelf mee opgehouden. Dat zou me het vertrouwen moeten geven dat het met mijn kinderen ook wel goed komt, maar in de praktijk kan ik heel driftig worden, precies zoals papa dat kon. Wij wonen aan het Amsterdamse IJ; het is een strenge regel dat ze bij het water wegblijven. Op een dag stond mijn zoon druipnat voor me. Ik voelde de woede al opkomen, maar slaagde er toch in mijn computer uit te doen en hem onder de warme douche te zetten. Daarna zijn we een ijsje gaan halen. Hij kwam naast me zitten en zei: ‘Ik wist dat je boos zou zijn papa, ik was er bang voor. Maar ik móest het gewoon doen, ik moest erin springen.’ Hij had zijn gevoelens nooit zo verwoord als ik uit mijn vel was gesprongen. Mooi hè? Hij heeft het ook nooit meer gedaan.”

Jan: “Ik was een ongeduldige leraar. Emotioneel ook. Ik liet mijn drift zien. Als tijdens een mondeling tentamen bleek dat een leerling die ik extra begeleiding had gegeven niet één van de boeken van de lijst had gelezen, zei ik: ‘We stoppen met dit tentamen. Je krijgt een één. Naar de rector.’ Het kostte zo’n jongen een jaar. Later had ik daar spijt van. Ik kon het niet hebben dat iemand die ik al die tijd had bijgestaan me totaal belazerde door er met de pet naar te gooien.”

Jeroen: “Ongeduld. Daar ben ik heel scherp op, ik wil dat veranderen in mezelf. Als na een lange werkdag mijn jongens niet mee willen werken en elkaar in de haren vliegen, dan moet ik moeite doen om mijn geduld te bewaren. Lukt me dat niet, dan meld ik me nog voor het slapen gaan bij ze: ‘Sorry boys, ik had het ook op een rustige toon kunnen zeggen.’ Ik ben bang voor de gevolgen van een uitbarsting, een verwijdering, dat ze zich van me afwenden. Ook doordat ik zoveel tijd op voetbalvelden doorbreng. Ik zie vaders tegen hun kinderen tekeer gaan, dat is echt verschrikkelijk. De tranen staan in mijn ogen als ik ze hoor schreeuwen: ‘Slecht gevoetbald!’ of ‘Doe nou eens wat ik zeg!’ Ik word er stil van, zonder me af. Eigenlijk sta ik steeds vaker langs de lijn zoals mijn vader vroeger. Op een afstandje van de anderen. Kijken en zwijgen.”/